

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep.
0033 OSLO

Oslo, 05.01.2024
Vår ref. 23/2460-3
600.01/EBBO
Deres ref. 20/110-

Att:

Høring – Tiltak for et mer forbrukervennlig strømmarked – forslag til endringer i energiloven og ulike forskrifter

Landsorganisasjonen i Norge (LO) viser til Olje- og energidepartementets høringsbrev datert 03.11.2023 om ovennevnte sak. Vi takker for muligheten for å avgi høringsuttalelse.

LO mener det er behov for et langt sterkere forbrukervern i sluttbrukermarkedet for strøm. Det er behov for lov- og forskriftsendringer som åpner for strengere regulering av og bedre tilsyn med strømsalgsselskapene. LO er derfor positive til at det foreslås tiltak som skal gjøre det lettere for strømkundene å finne gode strømvtaler og komme seg bort fra dårlige. Det er også bra at det kommer nye tilsynshjemler og forslag om offentligrettslige sanksjoner i form av tap av omsetningskonsesjon og overtredelsesgebyr. Vi mener likevel at det er behov for å gå enda lengre enn det høringsnotatet legger opp til, for å oppnå tilstrekkelig forbrukerbeskyttelse.

Sluttbrukermarkedet for strøm er preget av markedssvikt i form av informasjonsasymmetri. Strømpriskrisen har avdekket at mange kunder betaler alt for mye som følge av at de har blitt villedet til å inngå dyre og dårlige avtaler eller fordi de har blitt hengende igjen i avtaler som tiden har løpt fra. For de mest vanlige spotprisavtalene hos de største leverandørene kan prisforskjellene ligge i størrelsesorden 3500 kroner for kunder med et årsforbruk på 20 000 kWh. For kunder med variabelavtaler kan årlige merkostnader, sammenlignet med spotpris, ligge i størrelsesorden 18 000 kroner for kunder med forbruk på 10 000 kWh og 36 000 kroner for kunder med forbruk på 20 000 kWh.

I høringsnotatet er det opplyst at 8 % av forbrukerne fremdeles står på denne avtaletypen. SSB opplyser at det er snakk om 3,8 % av husholdningene. Det tilsvarer mange tusen kunder som vi må anta er dårlig informerte og også de mest økonomisk sårbare på markedet. LO mener det er svært viktig at folk skjermes for økonomisk utnyttelse i en tid da ikke bare strømpris- og nettleie har steget, men også renter, drivstoffutgifter og matvarepriser.

LO er derfor ikke enig med OED og BFD i at variabelavtaler ikke kan anses som et særlig problem i markedet som nødvendiggjør inngripende tiltak. Vi mener det må gis en hjemmel som åpner for at slike avtaler kan avsluttes uten kundenes eksplisitte samtykke. Den kundegruppen som fremdeles har slike avtaler vil være langt bedre tjent med spotprisavtaler, eventuelt å bli flyttet over på leveringspliktig strøm. Makspåslaget på leveringspliktig strøm er i midlertidig forskrift fastsatt til 6,25 øre pr kWh inkl. mva. LO mener at forskriften må videreføres utover 1. januar 2024, og at departementet i den forbindelse må vurdere om det er rom for å senke makspåslaget ytterligere.

Landsorganisasjonen i Norge

Torggata 12, N-0181 Oslo E-post: lo@lo.no www.lo.no Telefon: +47 23 06 10 00 Organisasjonsnummer: 971 074 337
Kontonr.: 9001 07 00182 Faktura på e-post: 971074337@autoinvoice.no Elektronisk faktura (EHF): 9908:971074337

LO har ellers merket seg at det har vært vanskelig for regjeringen å komme til enighet med bransjen om en ny standard spotprisavtale. Vi er av den oppfatning at det er nødvendig med en hjemmel som åpner for at departementet kan gi forskrift om innholdet og utformingen av en standardavtale og påby alle strømleverandører å ha en slik avtale i sitt sortiment. Det er ikke nødvendig å fastsette maksimalt kWh-påslag eller maksimalt fast månedsbeløp. Det sentrale er at utformingen av avtalevilkårene i standardavtalene strømleverandørene pålegges å tilby er identiske, slik at kundene lett kan sammenligne med tilbudene fra andre strømleverandører, eksempelvis i Strømprisportalen. Videre bør det forhindres at ikke-digitale kunder pålegges ulovlig høye fakturagebyr.

I høringsnotatet vises det i omfattende utstrekning til økonomiske og rettslige vurderinger innhentet fra henholdsvis Oslo Economics og Advokatfirmaet Schjødt. LO stiller spørsmål ved om departementet i tilstrekkelig grad har etterprøvd disse vurderingene og gjort seg opp en selvstendig mening om dem. Etter vår vurdering overdriver Oslo Economics det potensialet for innovasjon som høyt konkurransetrykk og stor avtalefrihet i sluttbrukermarkedet kan medføre. For Schjødts vedkommende er vår vurdering at de i for stor grad problematiserer utfordringene med å bruke det EØS-rettslige handlingsrommet til å forby bestemte avtaletyper eller avtalevilkår som vurderes som særlig problematiske fra et forbrukervernsperspektiv.

Forutsetningen for produktutvikling er at strøm er et produkt det er mulig å differensiere. Den forutsetningen er her ikke oppfylt. Prisen blir satt i spotmarkedet. Strømleverandørene kan derfor ikke konkurrere på kvalitet eller strømpris. Det de konkurrerer på, er påslag, tilleggstjenester og tilleggsprodukter. Opplysningen om disse avtaleelementene er vanskelige for folk å forstå, og mange strømsalgsselskaper tjener store penger på å selge avtaler som kundene ikke ser konsekvensen av. Realiteten er at strømleverandørene ikke tilfører forbrukerne noen merverdi, og har marginalt potensiale for innovasjon. LO mener at dersom man ikke klarer å etablere et regime der strømleverandørene konkurrerer om å tilby kundene lavest mulig påslag, så vil det være et bedre alternativ å la folk kjøpe strøm fra nettselskapet sitt og regulere makspåslag. Prissikring- som forbrukerne med dagens strømsstøtteordning har marginalt behov for - kan i et slikt regime overlates til finansmarkedene. Et annet godt alternativ kan være å etablere et statlig strømselskap, som husholdningskundene kan være sikre på at de kan handle trygt fra.

For det rettslige handlingsrommet har vi særlig merket oss at Schjødt med henvisning til EØS-avtalens hoveddel og direktiv 2009/72 [Elmarkedsdirektivet] konkluderer med at det er adgang til å innføre forbud mot visse strømvtaletyper så lenge forbudet er egnet til å ivareta en høy grad av forbrukervern og er proporsjonalt. Dette er vi enige i. Vi noterer oss imidlertid at Schjødt problematiserer om det vil være adgang til å gripe inn i forhold som berører prisfastsettelsen dersom direktiv 2019/944, som er en del av fjerde energimarkedspakke, tas inn i EØS-avtalen. Vi bemerker i den forbindelse at direktivet gir et visst rom for prisregulering i sluttbrukermarkedet. En rekke medlemsland i EU har forøvrig innført prisregulering før dette direktivet ble vedtatt. Disse reguleringene er ikke faset ut og direktiv 2019/944 setter heller ingen frist for utfasing. LO har derfor vanskelig for å se at EØS-avtalen skulle være til hinder for å forby avtaletyper eller avtalevilkår som er særlig problematiske fra et forbrukervernsperspektiv, eksempelvis variabel avtaler og forvaltningsavtaler.

Vi oppfordrer departementet til å utrede et forbud mot variabelavtaler og forvaltningsavtaler i forbrukerforhold nærmere. En alternativ regulering som kan iverksettes raskt, eventuelt i påvente av et forbud mot variabelavtaler og forvaltningsavtaler, er å innføre forbud mot å endre andre priselementer enn spotpris til forbrukernes ugunst, uten eksplisitt samtykke. Dette vil også motvirke et annet forhold som har vært et vedvarende problem i sluttbrukermarkedet; Lokketilbud og kortvarige avtaler som strømselskapene markedsfører som alminnelige strømvtaletyper og der endringshjemmelen som finnes i Standard Kraftleveringsavtaler § 6 brukes til å endre de faste priselementene kort tid etter avtaleinngåelsen. Et annet alternativ kan være å forlenge varslingsfristen i prisopplysningsforskriftens §

22 femte ledd til 3 eller 6 måneder, gjeldende for prisendringer til ugunst for forbruker. Dette vil i realiteten innebære et forbud mot fastprisavtaler med kortere varighet enn 3, eventuelt 6, måneder. Det bør også innføres en frarådingsplikt for strømleverandørene mot salg av finansielle produkter med en risikoprofil forbrukere flest ikke er tjent med å ta. Under gjeldende strømstøtteordning er det – i alle fall for de tre sydlige prisområdene – vanskelig å se at noen husholdninger kan være tjent med de prissikringsproduktene som tilbys i sluttbrukermarkedet i dag.

Høringsnotatet omfatter følgende konkrete tiltak:

Opplysningsplikt dersom avtalen ikke følger spotprisen time for time,

- Innføring av en nedkjølingsperiode ved salg gjennom visse salgskanaler
- Bedre forbrukerrettigheter ved ensidige endringer i strømvavtalen,
- Krav til opplysninger om bruddgebyr og redusert periode for forskuddsfakturering,
- Tilbaketrekking av omsetningskonsesjon ved brudd på relevant regelverk
- Krav til elektronisk dokumenterbart samtykke ved leverandørskifte og anleggsoverdragelse

LO stiller seg positiv til disse tiltakene og vurderer dem som velbegrunnede og hensiktsmessige. Det gjelder særlig den reduserte perioden for forskuddsbetaling og forslaget om bedre forbrukerrettigheter ved ensidige endringer i strømvavtalen, herunder forbudet mot bruddgebyr.

Med vennlig hilsen
LO Norge

Are Tomasgard
(sign.)

Roger Bjørnstad
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.